

MADÁRÁPOLÁSI KONCEPCIÓ TERVEZET

vitaanyag – véleményezésre

Írta:

*Sallai R. Benedek, Monoki Ákos
Nimfea Természetvédelmi Egyesület, 2005*

Szakmailag véleményezte, kiegészítésekkel ellátta eddig:

- Halmos Gerg , Kiss Róbert dr. Sós Endre,, Sallai Zoltán, dr. Déri János, Dudás Miklós -

---

Tartalomjegyzék

<i>Tartalomjegyzék</i>	2
<i>Bevezetés</i>	3
<i>A repatriáció, mint természetvédelmi beavatkozás</i>	3
Repatriálható egyedek	4
Nem repatriálható egyedek	4
Kivétel a koncepció tervezetből	5
<i>Madármentés a gyakorlatban</i>	5
Hazai ilyen irányú tevékenységek	5
<i>Természetvédelmi elvárások</i>	9
Repatriációs tevékenységek jövőképe	9
Jogszabályi háttér	10
Nyilvántartás	10
<i>Javasolt kezelési tevékenységek</i>	11
Általános javaslatok	11
Repatriálható egyedek	11
Nem repatriálható egyedek	12
A zárt téri szaporítás	13
<i>Összefoglalás, feladatok</i>	13
Tervezési fázis	14
Jogszabályi háttér megteremtése	14
Infrastrukturális háttér biztosítása	14
Szakértői háttér biztosítása	14
Kommunikációs tevékenységek	14

Bevezetés

A Nemzeti Természetvédelmi Alapterv véleményezése során merült fel, hogy hazánk természetvédelmének nincs koncepcionális terve arra nézve, miként kezeli azokat a sérült, vagy véglegesen rokkant állategyedeket, amelyek az állampolgári bejelentések kapcsán bekerülnek a különböző (ezzel is foglalkozó) civilszervezetekhez (pl. természetvédelmi, vagy állatvédelmi egyesületekhez), illetve a nemzeti park igazgatóságokhoz. Természetes, hogy jelen formájában több állatcsoport sérülésével kapcsolatban merülnek fel kérdések (pl. emlősök közül gyakori a vidra ápolás szükségessége (GERA, 2001.), amelyekkel foglalkozni kell, de mégis a jelen gondolatébresztő anyag célja az, hogy a leginkább tömegesnek mondható madárrepatriációs tevékenységekkel foglalkozzon, miután legnagyobb számban, és legjelentősebb természetvédelmi problémaként ez jelentkezik (DURELL 1989., OPPELCZ 1991.).

Miután a különböző természetes hatások (pl. 2002-2003-as év tele) vagy még inkább emberi tevékenységek okozta ártalmak (pl. gázolás, áramütés, mérgezés stb.) jelentős mennyiségű ilyen ápolásra szoruló egyedeket produkálnak, és a természetvédelmi kommunikációs tevékenységek fejlődnek, így természetes módon növekszik a természetvédelem civil, vagy állami munkatársaihoz bekerülő ápolásra szoruló egyedek száma is, különböző társadalmi bejelentések jóvoltából.

A legtöbb esetben, amikor elindulunk egy-egy bejelentés alapján egy-egy sérülten várakozó madárért, nem is feltétlen tudjuk, hogy milyen faj, milyen állapotú egyede („beteg nagy sas” effektus) fog hozzánk kerülni. Részben emiatt, részben mert a természetvédelem szakmapolitikai célkitűzései számára komoly kommunikációs lehetőséggel bír egy ilyen eset, hogy javítsuk társadalmi kapcsolatainkat, és bemutassuk a természetvédelem védelmi intézkedéseinek fontosságát, növeljük az állampolgári részvételt stb., ezért minden esetben ki kell mennünk a sérült madarat elszállítani, illetve beszállítani természetvédelmi bázishelyünkre.

Ezzel a természetesnek mondható, egyre inkább mindennapivá váló természetvédelmi tevékenységgel veszi kezdetét az a folyamat, amely indokolja a jelen kérdés megfelelő körbejárását, hiszen felmerül: mi legyen a hozzánk került beteg madárral? Hová kerüljön, ki ápolja és hogyan, milyen engedélyeztetés szükséges a kezeléséhez, mi legyen a sorsa? Ezekre a kérdésekre szeretnénk választ találni jelen sorokkal.

A repatriáció, mint természetvédelmi beavatkozás

A repatriáció, mint természetes élőhelyre való visszahelyezés („kivadítás”), aktív természetvédelmi beavatkozásként, már évtizedek óta alkalmazott módszer. (RAKONCZAY, 1997., ANDRÉSI 1999.) A tevékenység szakmai gyakorlására, már az ötvenes évektől kezdve vannak adatok, miután a kipusztulás szélére sodródott súlyosan veszélyeztetett fajok esetében több esetben történt „ex situ” védelmi eljárásról zárttérre történő szabadon bocsátás. Ezeknek a beavatkozásoknak az összes problémáját megismerve (a zárttérre nevelésben részesült egyedek szabadon történő táplálkozási, szaporodási sikerei, predációs hatások, általában a fajok zárttérre genetikai leépülése stb.) számos kérdést vetnek fel a mai napig, míg a repatriációs tevékenységek egy másik része, a csak átmenetileg ápolott (embertől csak kis ideig függő) egyedek szabadon bocsátásával kapcsolatban nagyon szép eredményeket könyvelhet el a természetvédelem szerte a világon. Az „ex situ” védelmi tevékenységekből származó repatriációs tevékenységekkel jelen koncepció tervezetben nem foglalkozunk, tekintetbe

véve, hogy *jelen formában a célunk az, hogy a természetből emberhez kerül, ápolásra, vagy táplálásra szoruló egyedek kapcsolatban készítsünk koncepcionális tervet.*

Azok a madarak, amelyek csak átmeneti (néhány napos, maximum néhány hónapos) ápolásra szorulnak viszonylag könnyen, jó eredményességgel repatriálhatók (több monitoring adat bizonyítja), hogy azok újra beilleszkednek természetes környezetekbe, újra szaporodnak, így a természetvédelmi célkitűzéseket viszonylag jó hatékonysággal tudja szolgálni egy-egy ilyen repatriációs tevékenység. Ez a tevékenység az, ami alatt a *természetes állomány repatriációját* értjük, amivel jelen koncepció terv foglalkozni kíván.

A gond a madárrepatriációs programok koncepcionális tervezésnél abban jelenik meg, hogy sajnos a természetvédelem óvó kezei közé nem csak repatriálható egyedek kerülnek, hanem sokszor a természetben már soha többé ki nem helyezhető, véglegesen sérült, rokkant egyedek is. Ez a jelenség alapvetően két részre oszthatja a hozzánk kerülő egyedeket: *repatriálható*, és *nem repatriálható* egyedekre. Ez a kettős osztás a jelen vitaanyag szempontjából azért alapvető, mert a későbbiekben ezen kifejezések által definiált módon kerül használatra a két kifejezés.

Repatriálható egyedek

Azoknak a fajoknak az egyedei tartoznak ebbe a kategóriába véleményünk szerint, amelyek emberi beavatkozással, még az ésszerűség határán belüli túlélésükhöz szükséges életfeltételei biztosíthatóak (amelyek táplálásukhoz, tartási körülményeikhez nem igényelnek rendkívül speciális feltételeket), így az előkerülések alapján jellemzően a sólyomalakúak, bagolyalakúak, gólyaalakúak és verébalakúak egyedei, és gyógyulásuk szakértői (állatorvosi, gyakorlott állatvédői, madárápolói) vélemény alapján lehetségesnek látszik. Ezeket két főbb csoportba soroltuk:

1. Elsődlegesen repatriálhatóak azok az egyedek, amelyek a visszavadásításuk néhány napos, maximálisan néhány hónapos ápolással megtörténik. Ide sorolhatók tovább azok a fiatal egyedek is, amelyek a bekerülésük évében keltek ki, és természetes, önálló életre még a bekerülést követő egy éven belül alkalmasak lesznek. Erre tökéletesen jellemző példa a már szülő madarak által nevelni kezdet, jó ideig etetett, de fészekből kikerült gólyafiókák.

2. Másodlagosan repatriálhatóak azok az egyedek, amelynek a visszavadásítása csak hosszabb ideig történő ápolással, esetleg műtéti beavatkozással lehetséges. Ide sorolhatók tovább azok a fiatal egyedek is, amelyek a bekerülésük évében keltek ki, és azokat egészen kis fióka kortól ember ápolta így a természetbe történő visszahelyezésük már csak külön szoktatási eljárással oldható meg szakszerűen.

Fontos hangsúlyozni, hogy mindkét esetben elsősorban azokra a repatriálható egyedekre gondolunk, amelyek nem igényelnek *teljesen egyedi* törődést (mint néha egy-egy bekerülő rigófélékhez tartozó egyed fiókája stb.), hanem az egységesen *vadon* kezelhető, röpdében, vagy volierben tartott madarakra.

Repatriálható egyedeknél a bekerülések gyakori okai: gyenge mérgezés, gyenge áramütés, legtöbbször éhség, táplálékhiány miatt fellépő gyengeség, kis „kábaság” pl. ütés következtében (szélvédőnek való csapódás) stb.

Nem repatriálható egyedek

Azoknak a fajoknak, és fajcsoportoknak az egyedei tartoznak ebbe a kategóriába véleményünk szerint, amelyek emberi beavatkozással, az ésszerűség határán belül a túlélésükhöz szükséges életfeltételei nem biztosíthatóak (amelyek táplálásukhoz, tartási körülményeikhez rendkívül speciális feltételeket igényelnek). Szerencsére ezekhez a fajokhoz tartozó egyedeknek az előkerülése jóval ritkábban kerül sor, de ennek ellenére előfordul. Ide tartoznak azok az egyébként könnyen ápolható, vagy gyakorta repatriálható egyedek (jellemzően a sólyomalakúak, bagolyalakúak és gólyaalakúak egyedei) is,

amelyek sérülésük jellege miatt nem repatriálhatók, amelyek várhatóan csak tartós emberi beavatkozással tarthatók életben. A koncepció terv további megértése miatt ezeknek a nem repatriálható egyedeknek is szükséges a további csoportosítása:

1. Az életfeltételeiben jelentős mértékben korlátozott madarak, amelyek az életben tartása nem képez elsődleges szakmai célkitűzést. Ide sorolandók azoknak a csak jelentős emberi erőfeszítésekkel életben tartható (pl. jellemzően önálló mozgásra teljesen, vagy önálló táplálkozásra nem képes) madaraknak az egyedei, amelyek vagy

- a.) hazai és világállományának nagysága miatt nem célszerű az ápolása (pl. jellemzően a hazánkban nem fokozott védelmet élvező fajok), vagy
- b.) habár hazai és világállományának nagysága miatt mindenképp célszerű lenne az életben tartásuk, (pl. jellemzően a fokozottan védett fajok), de hosszabb távon sincs meg a reménye, hogy az akár többszöri egészségügyi beavatkozással is, zárttéri tartással is újra életképessé váljon.

2. Az életfeltételeiben kisebb mértékben korlátozott, de életerős madarak kedvtelési, vagy bemutatási célú tartása. Ide sorolandók azoknak a csak emberi, de ésszerű erőfeszítésekkel életben tartható egyedek, amelyek a természetbe már életfeltételeikben történt korlátozottságuk miatt soha nem kerülhetnek vissza, de valamilyen szakmapolitikai (pl. környezeti nevelési, bemutatási) céllal kis humán és forrásigénnyel (pl. jellemzően önálló mozgásra csak korlátozottan képes, de önálló táplálkozásra teljesen képes egyedek) életben tarthatók, de nem képeznek elsődleges természetvédelmi prioritást (pl. jellemzően a hazánkban nem fokozott védelmet élvező fajok).

3. Az életfeltételeiben korlátozott, de természetvédelmi szempontból jelentős egyedek. Ide sorolandók azoknak a csak emberi, de ésszerű erőfeszítésekkel életben tartható egyedek, amelyek a természetbe már életfeltételeikben történt korlátozottságuk miatt soha nem kerülhetnek vissza, de valamilyen természetvédelmi szakmai ok miatt (pl. világ- vagy hazai állomány nagysága, a faj természetvédelmi jelentősége) életben tartandó a humanizmus határain belül akár többszöri orvosi beavatkozással is, amelyek talán genetikai állomány-fenntartási, esetleg zárttéri tenyésztési, esetleg bemutatási célra alkalmasak lehetnek.

Kivétel a koncepció tervezetb l

Jelen koncepció tervezetben nem értelmezhetőek azoknak a fajoknak az emberhez (természetvédelemhez került) egyedei, amelyek valamilyen tudatos természetvédelmi beavatkozás révén kerültek ápolásra. (Pl. a tűzok védelmi tevékenységek keretén belül zajló zárttéri tenyésztés, vagy a „káinizmus” jelenségétől esetleg mentett békászósafióka.) Ezek külön kategóriát kell, hogy képezzenek, mert ezen fajok esetében a természetvédelmi kezelési eljárás jellege igényli az emberi ápolást valamely belső, vagy külső ok miatt.

Madármentés a gyakorlatban

Hazai ilyen irányú tevékenységek

A sérült madarak ápolásával, kezelésével gyakorlatilag valamilyen formában mindig is foglalkozott a hazai természetvédelem, akár ha csak lelkes magánszemélyek ténykedése által is. Díszmadár-tenyésztőkhöz került egy-egy énekes madárfióka, solymászok ápolgattak egy-egy beteg baglyot, vagy ragadozómadarat, vagy épp tudatos madárvédőként kezdett valaki ilyen irányú tevékenységbe. Erre példa a MIHÁLYNÉ OPPELCZ ÉVA „Madarakat mentettem” c. könyve is, ami részletesen mutatja be egy lelkes madárbarát ilyen irányú tevékenységeit, mintegy mérföldkövet teremtve a madárápolási tevékenységekben. A nyolcvanas években már való jelenségként jelenik meg, ha szervezetlen formában is

az akkori hazai nemzeti parkok munkájában egy-egy munkatárs madármentő tevékenysége, vagy épp némely állatkert ilyen irányú próbálkozása. Ezeknek a fejlődése kapcsán jött létre hortobágyi Góréstanyai Madárrepatriáló Telep, első valóban ezen szakmai célt végző állomásként példa értékű tevékenységgel.

A kilencvenes évek elején, amikor a környezet- és természetvédelmi célú civil szervezetek szakmai tevékenységei kiszélesedtek, már a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület több helyi csoportjában is volt egy-egy lelkes ember, aki felvállalta madárápolást, és nem sokkal később, a Nimfea Természetvédelmi Egyesület is létrehozta önálló madár-repatriáló telephelyét. A Fővárosi Állat- és Növénykertben Becsei Anna és Dr. Országh Mihály közreműködésével több éven keresztül folyt madármentési munka. Sajátos eset a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány által működtetett repatriáló telep, ahol elsősorban a gyöngybagoly (*Tyto alba*) bekerült, sérült egyedeinek mentését végzik.

A Górési telep és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület körösladányi telepe két madárápolási jellegű irányt mutatott: amikor az elsőfokú természetvédelmi hatóság mintegy saját hatáskörben, önállóan látja el feladatait, illetve mikor valakivel partnerségben, megbízásos jelleggel. Azonban mindkettő forma számos további kérdést vet fel, aminek tisztázása mielőbbi szükséglet, így fontossá vált kezelése, hiszen a mindezen fejlődés ellenére a természetvédelmi feladatokat elsődlegesen ellátó nemzeti park igazgatóságoknak nincs egységesen kialakult módszere a hozzákerülő, ápolást igénylő madarakkal kapcsolatban, az máig személyfüggő tevékenység maradt.

A nemzeti parkok különböző gyakorlatai tevékenységeivel összefüggő feladatokat személyes megkeresésekkel vizsgálta KONTOS TIVADAR (2003.). Ezt mutatja be az 1. sz. táblázat.

1. sz. táblázat: A nemzeti park igazgatóságok repatriációs tevékenységének jelenlegi gyakorlata

Nemzeti Park Igazgatóságok	Hová kerülnek a repatriálható madarak?	Hová kerülnek a nem repatriálható madarak?	Van-e saját repatriáló telepük?	Ha nincs, együttműködnek-e ez ügyben valakivel?
<i>Aggteleki NP</i>	<i>Miskolci Vadaspark</i>	<i>Miskolci Vadaspark</i>	<i>Nincs</i>	<i>Miskolci Vadaspark</i>
<i>Balaton-felvidéki NP</i>	<i>Veszprémi Állatkert, Kőszeg, Góré (A fénékpusztai gyűrűző tábor területén is lehetséges ellátni sürgős eseteket, ha szükséges (pl. botulizmus járvány))</i>	<i>Veszprémi Állatkert</i>	<i>Nincs</i>	<i>Veszprémi Állatkert, Kőszeg-Órségi NP repatriáló telepe, Góré</i>
<i>Bükk NP</i>	<i>Góré, Miskolci Vadaspark</i>	<i>Góré</i>	<i>Nincs, egy volierrel rendelkeznek Egerben</i>	<i>Góréssal, Miskolci Vadasparkkal</i>
<i>Duna-Dráva NP</i>	<i>Mohács-Kölked vagy Pécs</i>	<i>Pécs</i>	<i>Igen-Mohács-Kölked (Itt komolyabb orvosi beavatkozásokat nem tudnak elvégezni, egy állatorvos szokott kijárni, ha szükséges)</i>	<i>Pécsi MISINA Állat-és Természetvédő Egyesülettel (Itt van orvosi ellátás).</i>
<i>Duna-Ipoly NP</i>	<i>Fővárosi állat-és Növénykert, Góré</i>	<i>Fővárosi Állat-és Növénykert, Vagy olyan magán-személyek (pl. solymászok), akik tudják vállalni,</i>	<i>Nincs</i>	<i>Góréssal, Fővárosi Állat-és Növénykerttel, magán-személyekkel</i>

		<i>hogy életük végéig gondozzák ezeket a madarakat</i>		
<i>Fertő-Hanság NP</i>	<i>Kőszeg, Győri állatkert</i>	<i>Nincs orvosi ellátás, a nem repatriálható madarak általában elpusztulnak</i>	<i>Nincs</i>	<i>Kőszeg, Győri állatkerttel</i>
<i>Hortobágyi NP</i>	<i>Górés</i>	<i>Fővárosi Állat- és Növénykert</i>	<i>Igen: Górés</i>	<i>Madárkórház Alapítvány, Fővárosi Állat- és Növénykerttel</i>
<i>Körös-Maros NP</i>	<i>Górés</i>	<i>Körös Ladány, Pusztás László</i>	<i>A Nimfőával közös, a nemzeti park humán hátterével</i>	<i>Nimfőa TE-vel</i>
<i>Kiskunsági NP</i>	<i>Kecskeméti Vadaspark, Szegedi Vadaspark, Nagy Tibor (csak gyöngybagoly)</i>	<i>Kecskeméti, Szegedi Vadaspark, Nagy Tibor (csak gyöngybagoly). A maradandó sérülést szerzett tömegfajokat – mint az egerészölyv, fehér gólya altatják – mivel nincs kapacitás ezek fogadására</i>	<i>Nincs</i>	<i>Kecskeméti, Szegedi Vadaspark, Nagy Tibor (gyöngybagoly)</i>
<i>Őrség NP</i>	<i>Felgyógyulás után szabadon engedik őket (a baglyokat eddig egy volt laktanya padlására vitték, és van egy volierük is, ahonnan szabadon lehet engedni ragadozó madarakat)</i>	<i>Kőszegen kerülnek elhelyezésre az NP repatriáló telepén</i>	<i>Igen: Kőszeg</i>	<i>Veszprémi Állatkerttel</i>
<i>Duna-Ipoly NP, Hortobágyi NP, Bükk NP, Duna-Dráva NP</i>	<i>Jászberényi Állatkert</i>	<i>Jászberényi Állatkertben kerülnek elhelyezésre</i>	<i>DDNPI-nek nincs DINPI-nek nincs BNPI-nek nincs HNPI-nek van</i>	<i>Jászberényi Állatkert</i>

Mint a táblázatból kiderül, messze nincs egységes formája az igazgatóságokhoz bekerülő madarak kezelésének, hogy mi is legyen vele, amikor repatriálható (habár ez a rendszerint könnyebb kérdés), de főleg mi legyen ha nem repatriálható madarakkal.

Miután önálló nemzeti parki üzemeltetéssel mindössze Góréson és Kőszegen működik nemzeti parki telep, ezért fontos megnézni azt a gyakorlatot, amikor a nemzeti park valakivel (pl. vadasparkkal, vagy civilszervezettel) együtt látja el ezirányú tevékenységét. A nemzeti parkok megkerdezésekor két esetben volt példa arra, hogy írásos formájú együttműködési megállapodás született volna a repatriációs tevékenységről. Az egyik esetben a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság kötött megállapodást a Fővárosi Állat- és Növénykerttel, a másik eset a Körös-Maros Nemzeti Park és a Nimfőa Természetvédelmi Egyesület próbálkozása, ami azonban jogszabályi problémák miatt nem került aláírásra. Ennek az utóbbi együttműködésnek a megállapodás tervezetét mutatja be az 1. sz. ábra.

1. sz. ábra: Megállapodás tervezet madár repatriációs tevékenységről

MEGÁLLAPODÁS TERVEZET

amelynek tárgya a Puskás László (szül: Körösladány, 196..., an:) által vezetett, természetben Körösladány Dévaványai u. .... sz. alatt található Madár Repatriáló Állomás (továbbiakban Telep) üzemeltetése, illetve amely egyrészt létrejött a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság (Szarvas, Anna-liget, Pf: 72., képviseli Tírják László igazgató) mint megbízó (továbbiakban megbízó) másrészt a „Nimfea” Természetvédelmi Egyesület (Túrkeve, Kenyérmezei u. 2/d. sz., képviseli Sallai R. Benedek ügyvezető) mint megbízott (továbbiakban megbízott) között az aláírás napján, az alábbi alapfeltételekkel:

1. Az említett telep abból a célból jött létre, hogy a legyengült, sérült de gyógyítható, természetes közegébe visszatelepíthet védett madárfajokat begyűjtse a Körös-Maros Nemzeti Park, és a „Nimfea” Természetvédelmi Egyesület m ködési területén ápolja, és visszavadítsa.
  2. A megbízó megbízza, a megbízott jelen megállapodás aláírásával felvállalja, hogy a jövőben a telep m ködtetését, fenntartását közös szakmai céljaik érdekében együttl ködés keretében valósítják meg.
  3. A nemzeti park, illetve az egyesület munkatársaihoz bekerül sérült madarakat az egyesület vezetése által felkért telepvezető ápolja, élelmezi, személyi fele sséget vállal a közegészségügyi és természetvédelmi jogszabályok és betartásáért.
  4. A madarak Körösladányba való elszállítása a nemzeti park igazgatóság illetékességi területén az igazgatóság jogszabályilag meghatározott feladata, azonban ebbe a megbízott munkatársai besegíthetnek. A beszállítás utazási költségei ennek megfelelően megbízót terhelik, míg a telep fenntartásával kapcsolatos egyéb utazási költségek (élelemszerzés, támogatásszervezés stb.) a megbízott költségei.
  5. Eutanázia gyakorlására a telep vezetője nem jogosult, így a nem gyógyítható egyedekkel a mindenkori természetvédelmi törvényben leírtaknak megfelelően kell eljárni, ami gyakorlatban vágy másik nemzeti park illetékességi területén lévő telepre való áthelyezést jelenti, vagy az eutanáziához való engedély megkérését.
  6. A megbízott vállalja, a telep további karbantartását (festés, sóder utánpótlás), az élelemnek használható táplálék megszerzésében való részvételt, annak tárolásával kapcsolatos költségeket (h t láda üzemeltetés), a telep fenntartási költségeinek (pl. villanyköltségek) fedezését.
  7. A megbízó vállalja, hogy a telep vezetőjének – aki természetben nemzeti park munkatársa – a munkaköri leírásába a madarak ápolását beleveszi, és ennek megfelelően a munkaidejében ezt végezheti.
  8. A megbízó is részt vállalhat a telep fenntartási költségeinek vállalásában.
  9. A megbízott és megbízó a teleppel kapcsolatos esetleges publikációkban hivatkozik az együttl ködésre.
- A telep jogállása:
1. A telep helyszíne földhivatalilag igazolható módon az egyesület egy tagjának a tulajdonát képezik, aki hozzájárult egy megállapodásban, hogy az egyesület felépítse a természetvédelmi célokat szolgáló Állomást, természetben pedig a felépítmény az egyesület tulajdonát képezik, aki támogatásokból azt felépítette és karban tartja.
  2. A megállapodó felek egyet értenek abban, hogy a Telep nem szolgálhat ifjúsági szemléletformálási, tudatváltozási célokat, hanem a jelen megállapodás 1. pontjában megfogalmazott célokat kell ellátnia.
  3. Ellenben a megbízó tudomásul veszi, hogy a megbízott rövidebb távú céljai között szerepel egy higiénikus, környezeti nevelési feladatokat is felvállaló madármenhely létrehozása Túrkeveén, ahol mesterséges szaporítást is kés bbi engedélyezési eljárásokat követően ellátja.

Túrkeve, 2002. január

.....
megbízó képviseletében

.....
megbízott képviseletében

Véleményünk szerint elmondható a megismert helyzetelemzésből, hogy a madárápolási tevékenységek hazánkban többnyire nem következetesen, számos jogszabályi hézaggal, gonddal valósulnak meg, ezért szükséges átfogó koncepció kidolgozása a kérdésben, és részletesebb szabályozás kidolgozása.

Természetvédelmi elvárások

Repatriációs tevékenységek jövő képe

A repatriálható egyedek esetében elért eddig sikerek jogosan támasztják az igényt: a tevékenységet következetessé, tervezetté kell tenni, arra mind szakmailag, mind infrastrukturálisan fel kell készülni a hazai természetvédelemnek. Az elmúlt évek, évtized eredményes munkája után elmondható, hogy a különböző szintű kockázatvállalásokkal is olyan jelentős mértékben hozzá tud járulni ez a szakmai tevékenység természetvédelmi célkitűzéseinkhez, amely egyértelművé teszi, hogy az évek alatt felmerülő problémákat koncepcionális szinten kezelni kell.

Ehhez véleményünk szerint nemzeti park igazgatóságokként minimálisan egy olyan telep szükséges, amely a repatriálható egyedeket fogadni tudja, és két nemzeti park igazgatóságokként (illetve tetszőleges területi beosztással nagyjából 3-4 megyénként, de az országban több helyen) egy-egy olyan telep, amely a nem repatriálható egyedeket tudja fogadni. Ezek lehetnek a nemzeti park által önállóan üzemeltetett telepek, de lehetnek együttműködési alapon megvalósuló, valamely, ezt a célkitűzést felvállaló szereplővel (civil szervezettel, vadasparkkal, állatotthonnal stb.) közös tevékenységek.

Mindenképp fontosnak tartjuk megemlíteni, hogy nem szabad figyelmen kívül hagyni a kormányzati tervezés során azt, hogy ahol jelentős társadalmi részvétel van ezekben a szakmai tevékenységekben, ismerve az eddigi tapasztalatokat (személyfüggő lebonyolítás, ápolási tapasztalat jelentősége) ott azokra építeni, támaszkodni kell csakúgy, mint a kínáló egyéb szakmai lehetőségekre (pl. a jó szakmai háttérrel működő Jászberényi Állatkert).

Mindezek figyelembevételével a környezet- és természetvédelem finansziális hátterének meg kell teremteni annak a lehetőségét, hogy olyan szakmailag elfogadható telepek jöjjenek létre, amelyek akár a repatriálható, akár a nem repatriálható egyedek szempontjából alkalmasak a szakmai célkitűzések eléréséhez szükséges madárápolási tevékenységek végzéséhez. Más jellegű telepeknek a működési, tartási engedélyeit célszerű megvonni, vagy egyedi elbírálással kezelni.

Ezek általánosan telepenként igényelik az alábbi szempontok figyelembevételét:

- sérülési kockázatot kizáró, vagy teljes mértékben lecsökkentő tartási hely kivitelezése;
- humánus téréigénnyel, a madarak életfeltételeihez alkalmazkodó (pl. vízellátottságú, légtérű stb.) természetes élőhelyhez hasonlatos tartási körülmények;
- higiénikusan tisztítható, közegészségügyi szempontokat figyelembe vevő, a keletkezett táplálékmaradványokat akár mint veszélyes hulladékot is kezelni tudó megvalósítás;
- felszereltségét tekintve (ülőfák, árnyékos helyek, itatási lehetőségek stb.) megfelelnek a madarak természetes igényeinek;
- rendelkeznek az ápolás alatt álló madarak táplálását képező táplálék tárolásához szükséges elkülönített helyiséggel, megfelelő felszereltséggel (tároló edények, fagyasztó, hűtő), és a táplálékok folyamatosan, előre szervezeten biztosíthatók;
- rendelkezik olyan egészségügyi helyiséggel, amely kiépítésével, felszereltségével (burkolás, vízellátottság, tisztíthatóság) fertőzési kockázat kizárásával alkalmas ápolási tevékenység végzésére;
- az élő táplálékállatok tartásában is humánus tartási körülmények szükségesek az állatvédelmi jogszabályok betartásával;
- bekerült madarak egységes adatlapon történő regisztrálása, az adatok adatbázisban történő tárolása, felhasználása, publikálása;
- a telepek munkájának rendszeres kommunikálása, az adatok elsajátított tapasztalatok, új információk publikálása;

- a telepek dolgozó személyzetének rendszeres képzésen való részvétele, tapasztalatcserére alkalmas fórumokon való részvétel;

A repatriálható egyedek esetében:

- olyan röpdék fenntartása, berendezése, amely a leginkább alkalmas az élettevékenységek természetes gyakorlására (repülési próbálkozás stb.);
- az emberi látogatást egyáltalán nem, vagy csak jelentősen korlátozottan, a madarak legkisebb zavarása nélkül tesz lehetővé;
- repatriációkor a madarak hagyományos fémgyűrűvel és megkülönböztető színes műanyag gyűrűvel történő ellátása, adott esetben rádióadóval, műhold adóval történő felszerelés a nyomonkövetés érdekében;

A nem repatriálható egyedek esetében:

- bemutatásra alkalmas kiépítésű, de a madarak zavarásának a lehető leginkább történő kizárásával;
- azoknak az egyedeknek, amelyek alkalmasak lehetnek zárttéri szaporításra megfelelő, a természetes élőhelyet leginkább modellező volier kialakítása szükséges (fészekkiépítéssel stb.), a stressz-helyzetes látogatás kiküszöbölésével;
- egységesített szempontrendszeren és állatorvosi szakvéleményen alapuló eutanázia a reménytelen sorsú egyedek esetében, elpusztult madáregyedek megfelelő tárolása az állatorvosi vizsgálatokig, illetve szakszerű megsemmisítése;

Jogszályi háttér

A 8/1998 (I.23.) kormány rendelet a védett állatok védelmére, tartására, bemutatására, és hasznosítására vonatkozó részletes szabályokról rendelkezik, ugyanakkor sok helyütt tapasztalható benne hiányosság.

A természetvédelmi jogszabályozásnak konkrét rendelkezésekkel kell megfogalmaznia a jogokat és kötelezettségeket az ápolásra szoruló egyedekkel kapcsolatban, kiemelt figyelemmel arra nézve, hogy az ápolási tevékenység nem tekinthető hagyományos értelemben vett tartásnak. Ennek megfelelően nem szabad, hogy egyedi tartási engedélyekkel legyen szabályozva az ápolás, hanem egységesen meg kell fogalmazni, hogy a nemzeti park igazgatóságok feladat és hatásköre hogy akár védett, akár fokozottan védett fajok esetében a döntés, hogy mely repatriáló-állomásokat bízta meg eme tevékenység végzésével. Ez annál is inkább indokolt, mert néhány kérdésben, amikor „eutanáziát” szükséges alkalmazni (*b vebben „Javasolt kezelési tevékenységek” fejezetben*), azokban az esetekben nem szabad, hogy bürokratikus engedélyezési eljárások hosszabbítsák meg egy-egy egyed szenvedéseit.

Éppen ezért célszerű új szabályozási hátteret rendelni a repatriációs tevékenységekhez, ötvözve az állatvédelmi és természetvédelmi jogszabályok ide vonatkozó szakaszait.

Nyilvántartás

A repatriációs-állomások, telepek jelentős mértékben kezelik hazánk természeti örökségeit, számos természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű fajt ápolva, kezelve, fontos szakmai feladatot ellátva, ami miatt fontos, hogy ne csak a területileg illetékes nemzeti park igazgatóságok tartásuk nyilván a telepeket, általában azokat a helyszíneket, ahol madár-ápolási munka zajlik, hanem országos nyilvántartás is legyen. Az országos nyilvántartás kiterjedne a telepekkel kapcsolatos alapinformációkra, és befogadná a nemzeti park igazgatóságoktól a telepeken zajló munka éves jelentéseit.

Az éves jelentéseket a nemzeti park igazgatóságok állíthatnák össze azokból az időszakos jelentésekből (pl. negyedévi), amelyeket a telepek felelős vezetői készítenének a hozzájuk bekerült egyedekről. Fontos véleményünk szerint nyilvántartani minden egyes bekerült egyedet, meghatározni, re-

gisztrálni a bekerülés dátumát, annak körülményeit, az ápolás érdekében megtett intézkedéseket. Fontos lenne területenként külön vizsgálni az ápolásra szoruló egyedek sérüléseinek az okát, jellegét is, hogy jól láthatóak legyenek a veszélyforrások, és lokális megoldásokat lehessen javasolni (ahol ez szakmailag kivitelezhető) a megelőzésre (pl. erdőkön keresztül menő utakon, vagy vizes élőhelyek mentén sebességkorlátozás, ahol nincs ott szigetelő papucs kihelyezés stb.) irányuló kezelési feladatokat. A repatriáló telepekre bekerülő sérült madarokról egységes formájú adatlapot lenne szükséges vezetni. A gyakorlat szerint minden telepen történik valamilyen szintű regisztráció. A madarak egységes regisztrációja alapján jól nyomonkövethető a telep működése, eredményessége. Az adatlap felvételén túl on-line adatbázisra van szükség, amely lehetőséget teremthet az esetleges zárttéri szaporításra is.

Javasolt kezelési tevékenységek

Általános javaslatok

A repatriáló telepek működésével kapcsolatban több hiányosság is tapasztalható illetve sok kérdéskör nincs megnyugtatóan tisztázva.

- a volierek kialakításánál, berendezésénél nincsenek egységes szempontok, új telepek létesítésénél nincsenek meg az ideális felépítéshez és üzemeltetéshez szükséges prioritások, így a jövőben ki kell alakítani azokat a prioritásokat, amelyek alapján egy-egy volier kialakítható, berendezhető;
- a repatriáló telepek állandó tartozéka kell, hogy legyen egy, vagy több mobil volier, amelyek a másodlagosan repatriálható egyedek esetében alkalmas élőhelyen felállíthatók;
- a repatriáló telepek személyzetének rendszeres továbbképzése, a gyakorlati munka során elsajátított hasznos tapasztalatok, ismeretek egymással történő megosztása és publikálása;
- újabb telepek kialakításához a személyi feltételek biztosítása, a személyzet képzése és vizsgáztatása;
- eutanázia kérdéskörének tisztázása, egységes szempontrendszer kialakítása; állatorvosi szakvéleményhez történő kötése;
- elpusztult madáregyedek sorsának tisztázása, adott esetben szakszerű megsemmisítés, vagy állatorvosi vizsgálatra történő bocsátás, preparálás;
- repatriációkor a madarak egységes jelölése, hagyományos fémgyűrűvel és színes, megfelelő kóddal ellátott műanyag gyűrűvel történő ellátás (minden esetben összhangban az adott faj esetében végzett színes gyűrűs jelölési programmal), fokozottan védett fajok esetében rádiótelemetriás vagy lehetőség szerint műholdadóval történő felszerelés, nyomonkövetés érdekében;
- a repatriáló telepeken a madarak táplálásának egységes szempontokon kell alapulnia, mind a takarmány összetételét, mind pedig az egyes fajok számára adható napi adagok kérdését illetően;

Repatriálható egyedek

1. Elsődlegesen repatriálható egyedek

A madarak szervezetének öngyógyító képességének kihasználásával, a lehető legkevesebb emberi beavatkozással, történő ápolás, gyógyítás, elsősorban táplálás, szükség szerinti ideig. Addig, ami-

kor a szabadon bocsátás nem veszélyezteti újból az egyedeket (pl. nagy télen a táplálást tovább célszerű húzni, a gólyafiókát teljes röpképesség eléréséig célszerű tartani, a szabadon engedést a madarak megfelelő kondíciója és tollazatának épsége mellett szabad kivitelezni, stb.). Az elsődlegesen repatriálható egyedek embertől való függőségét a lehető legkisebb mértékben szabad kialakítani, amit a táplálási tevékenységekben (pl. élő táplálékkal), tartási körülményekben (természetközeli tartás) is alkalmazni kell. Nem szabad az egyedeket fölöslegesen zavarni, bemutatási céllal használni. Repatriálhatóságát elegendő a telep szakavatott ápolószemélyzetének megítélni, és belátása szerint természetbe való visszahelyezésről intézkedni.

2. Másodlagosan repatriálható egyedek

A hosszabb ideig tartott egyedek nagymértékben hozzászokhatnak az emberi jelenlétnek, tápláláshoz, ezért a kezelésük még nagyobb figyelmet igényel. Jobban oda kell figyelni, hogy tartásuk során túlzott emberi jelenlét ne legyen, táplálásuk a lehető leginkább természetes állapotokhoz legyen hasonló. Ápolásuk során (akkor is, ha pl. műtéti beavatkozásra kerül sor) figyelembe kell venni, hogy a madarak természetbe való visszahelyezése során a beavatkozás milyen hatással van a természetes életre. A másodlagosan repatriálható egyedek visszavadását kellően elő kell készíteni különböző szakmai eljárásokkal (pl. természetbe kihelyezett röpdé stb.). Az egyed repatriálhatóságának megítélésébe a telep szakavatott ápolószemélyzete mellett be kell vonni természetvédelmi (pl. nemzeti parki munkatársat – pl. szakfelügyelőt, vagy természetvédelmi őrt, vagy civil természetvédőt – akit erre az illetékes elsőfokú természetvédelmi hatóság felhatalmaz), vagy állatorvosi szakértőt, akik a telep vezetőjével együttesen döntenek a repatriáció helyszínéről, módjáról és időpontjáról, és a közös döntésről dokumentációt készítenek.

Nem repatriálható egyedek

1. Életfeltételeiben jelentős mértékben korlátozott madarak

Azon egyedeknek, amelyek az életben tartása nem képez elsődleges szakmai célkitűzést, vagy szakmai (pl. tömegfaj, mint az egerészölyv), vagy humánus okok miatt (mint a többszörös műtésre, vagy művi végtagra szoruló egyedek) véleményünk szerint a természet törvényeinek megfelelően sajnos kegyes halálra kell, hogy ítélve legyenek. A kegyes halál (eutanázia) jelensége számos etikai norma alkalmazásával más-más megítélésbe részesülhet, de célja mindenképp az, hogy akár az állathoz, a természet egykor büszke részét képező egyedhez méltatlan körülmények között ne kelljen sínylődni mesterséges életben tartással. Sajnos nem hatékony, nem célszerű olyan egyedek életben tartása, vagy többszöri műtétje, amelyek soha többé nem lehetnek a természet szerves részei, amelyek a természetben is rövid időn belül halára lennének ítélve. Nagyon fontos, hogy az eutanázia gyakorlására, amikor arra szükség van, főleg humánus okok miatt azonnal sor kerülhessen külön államigazgatási eljárások nélkül is, hogy a lehető legkevesebbet kelljen szenvednie az egyednek. Ennek a kérdésnek a lebonyolításához szükséges megfelelő jogszabályi háttér kialakításán kell dolgozni.

Egyetlen ember – jelen javaslat alapján – soha ne dönthessen eutanázia gyakorlásáról, és minden esetben írásos nyomtatványon kell rögzíteni a döntésben résztvevő személyek véleményét és indokait. A döntéshez a szakavatott ápolószemélyzetnek, vagy a telep vezetőjét, vagy más természetvédelmi (pl. nemzeti parki munkatársat – pl. szakfelügyelőt, vagy természetvédelmi őrt, vagy civil természetvédőt – akit erre az illetékes elsőfokú természetvédelmi hatóság felhatalmaz), vagy állatorvosi szakértőt kellene bevonnia, akik együttesen azonnal dönteni tudnak az eutanázia kérdéséről.

2. Életfeltételeiben kisebb mértékben korlátozott madarak

Az életfeltételeiben kisebb mértékben korlátozott, életerős, de sérülései miatt a természetbe többé bizonyosan vissza nem helyezhető madarakat kapacitás, szándék esetében humánus szempontokat is figyelembe vevő kedvtelési, kutatási (pl. etológiai) vagy bemutatási céllal lehet tartani. Ezeket a

természetes körülményekhez leginkább hasonlatos helyszínen, fenntartható táplálási és kezelési háttérrel szükséges tartani.

3. Életfeltételeiben korlátozott, de természetvédelmi szempontból jelentős madarak

Az életfeltételeiben korlátozott, de természetvédelmi szempontból jelentős egyedek tartása több szakmai szempontból is indokolt. Van arra példa, hogy egy természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőséggel bíró faj esetében akkor is szükséges az életben-tartható egyed életfeltételeinek biztosítása, ha kicsi az esély arra, hogy fajnak egy ellenkező nemű egyede is bekerül, de ekkor is fenn kell tartani a lehetőségét esetleg zártéri szaporításnak.

Ezeket az egyedeket is a természetes körülményekhez leginkább hasonlatos helyszínen, fenntartható táplálási és kezelési háttérrel szükséges tartani.

4. Életfeltételeiben korlátozott, tömegfajok

Több, gyakori madárfaj egyedei nagy arányban kerülnek be a repatriáló telepekre komoly sérülésekkel, amelyekből felépülnek ugyan, de szabadon már nem lehet engedni valamely végtag elvesztése, esetleg szemsérülése következtében. Több, nem repatriálható faj egyedei a fogságban viszonylag könnyen szaporíthatóak, mint például a fehér gólya, vörös vércse. Az ilyen madárfajok esetében meg kell vizsgálni a lehetőségét a zárttéri szaporítás lehetőségének, hiszen ezen madárfajok vadon élő egyedi jelentős mértékben ki vannak téve az emberi tevékenységek miatt bekövetkező sérüléseknek – mint például áramütés – és mesterséges szaporításukkal a veszteségek némileg pótolhatóak.

A zárt téri szaporítás

Az életfeltételeiben korlátozott, de természetvédelmi szempontból jelentős madárfajok esetében a mesterséges szaporítás kérdésköre viszonylag tisztázott, hiszen a fokozottan védett madárfajok nem repatriálható egyedei kevés kivétellel mesterséges szaporításra kerülnek. Ennek keretén belül a madarak külön erre a célra berendezett volierekben kerülnek elhelyezésre, a kikelt fiókákat pedig általában kihelyezik ugyanazon faj valamelyik ismert fészkének, hasonló korú fiókái közé.

Sokkal kevésbé tisztázott azonban azoknak a gyakori fajoknak a sorsa, amelyek sérülésükből kifolyólag már soha többé nem repatriálhatóak. A legtöbb ilyen madár esetében sajnos eutanáziát alkalmaznak, holott több faj esetében a mesterséges szaporítás alkalmas megoldás lehet a hazai állományban bekövetkezett veszteségek pótlására. Tipikus példája a nem repatriálható madárfajoknak a fehér gólya. Országszerte megközelítőleg 500 sérült fehér gólyát gondoznak évente a különböző repatriáló telepeken, mely madarak egy része repatriálható, más része súlyos végtagsérülése következtében nem repatriálható. Ezen madarak sorsa gyakran a repatriáló telep vezetőjének hozzáállásán múlik, hiszen a madarak egy része elhelyezhető állatkertekben, vadasparkokban, másrésztük sajnos túllaltatásra kerül. A fehér gólya hazai- és európai állományában tapasztalható csökkenés miatt indokolt lenne a nem repatriálható egyedek mesterséges szaporító programba történő bekapcsolása. Ki kell dolgozni a zárt téri szaporítás módszertanát, feltételrendszerét, törvényi háttérét illetve szakmai alapokon és érveken alapulva tisztázni kell, hogy mely fajok esetében indokolt ez a tevékenység.

Összefoglalás, feladatok

Egyértelmű, számtalan adattal alátámasztható, hogy a hazai természetvédelem feladatai között tényleges, valós feladatként jelenik meg a beteg, ápolásra szoruló madarak átmeneti, vagy hosszabb távú tartásával kapcsolatos feladatok, amelyek több szakmai sikerrel járnak hozzá a hazai természetvédelem szakmai sikerességéhez. Ebből adódóan mint a szakmai gyakorlatban megjelenő kérdést koncepcionálisan tervezetté, szabályozottá, és szakszerűbbé kell tenni az ilyen irányú tevékenysége-

ket. Ehhez a jelen vitaanyagot véleményünk szerint alkalmassá kell tenni arra, hogy akár a Nemzeti Természetvédelmi Alapterv mellékletként koncepcionális terv születhessen ezek feladatok ellátására.

A szakmai tevékenységek megvalósításához az alábbi tevékenységek mielőbbi megkezdését látjuk szükségesnek:

Tervezési fázis

A jelen vitaanyagot alapkoncepcióként megvitatva lehetővé kell tenni valamennyi a tevékenységgel foglalkozó (civil és köztisztviselő) szakembernek a véleményalkotásra, és a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatalnak (vagy megbízottjának) végleges változatú koncepciót kell készítenie a különböző munkafázisok megkezdéséhez.

Jogsabályi háttér megteremtése

Szükségesnek ítéljük, hogy a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Jogi Főcsoportfőnöksége kerüljön bevonásra a jelen koncepció szakmai háttéranyagának a kidolgozására, és alkosson véleményt arról, hogy miként lehetséges a természetvédelemről szóló törvény kiegészítése úgy, hogy az ápolási, gondozási tevékenységet minél inkább a gyakorlatnak megfelelően kezelni tudja, és az ápolási munka során időként felmerülő eutanázia kérdésére jogot teremtsen. Szükséges, hogy ne csupán egyedi, hanem egységes kezelési tevékenységekre alkalmas jogsabályi háttér tegye lehetővé a területi szervek ápolási tevékenységével kapcsolatos munkáját. (ld. „Jogsabályi háttér” fejezet)

Infrastrukturális háttér biztosítása

A Nemzeti Természetvédelmi Alapterv megvalósításához szükséges forrásigények között szükséges megjeleníteni azt, hogy a madárápolási célú, madár-repatriációs célú tevékenységek végzésére, fenntartására normatív jellegű forrást kapjanak a területi szervek, amelyet vagy önállóan, vagy szerződéses viszonyban (ld. „Hazai ilyen irányú tevékenységek” fejezet) használnak fel.

A programok szakmai lebonyolításához vagy kormányzati központi forrásokból, vagy pályázati alapokból biztosítani kell a szükséges forrásokat a szakmai tevékenységek infrastrukturális háttérének megteremtésére, és a munka szakszerű végzéséhez szükséges felételek biztosítására (ld. „Repatriációs tevékenységek jövő képe” fejezet).

Szakértői háttér biztosítása

A madárrepatriációs tevékenységgel foglalkozók részébe biztosítani kell a folyamatos tapasztalatcsere, folyamatos továbbképzés lehetőségét. Ennek érdekében az ápolási tevékenységgel kapcsolatos országos nyilvántartási adatokat évente célszerű lenne közzétenni akár publikáció formájában is (ld. „Nyilvántartás” fejezet). A repatriáló telepek működését, a mesterséges szaporítási tevékenységek megkönnyítése érdekében, valamint az ápolott madarak pontos nyilvántartására on-line adatbázis létrehozása és fenntartása lenne célszerű.

Az ápolási tevékenységet végzők részére rendszeres képzés (pl. állatkertek állatorvosainak bevonásával), illetve konferencia szervezése lenne célszerű, tapasztalatcsere céljából és a tevékenység természetvédelmi sikereinek hatékonyságának a tisztázására. Ugyanakkor a repatriáló telepeken eddig összegyűlt tapasztalatokat publikálni kell, hogy ezeket az ismereteket a többi telepen is hasznosítani lehessen.

Kommunikációs tevékenységek

Sajnos a társadalmak szerkezetei, szervezeti alakulása nagymértékben igényli immár a társadalommal való folyamatos kapcsolattartást is, ami szükségessé teszi, hogy a repatriációs tevékenységek végzésével kapcsolatban is szülessen valamilyen kommunikációs stratégia. Szükséges közzétenni, és

kihirdetni a beteg madarak megtalálásakor szükséges teendőket, a bemutatásra is használt telepek környezeti nevelési célú látogatását biztosítani, a szakmai eredményességről adatokat közzétenni. A kommunikációs munkához mind on-line, mind nyomdai termékeket lehet használni, és önálló, helyi kommunikációs tevékenységgel szükséges ezt kiegészíteni.

Koncepciónkat azzal a céllal alkottuk meg, hogy összegezzük azokat az elvárásokat, feladatokat, hiányosságokat, amelyek a jelenleg folyó országos madármentő munkát nem teszik kellően átláthatóvá és következtetéssé. Célunk olyan szakmai koncepció kialakítása, amely magában foglalja a jelenleg működő telepeken dolgozók tapasztalatait, véleményét, összefoglalni az eddigi ismerethalmazt, hogy a hazai repatriáló telepek egységes feltételrendszerrel működhessenek.

Kérjük küldje el Ön is meglátásait, véleményét a következő elérhetőségek valamelyikére!

Előre is köszönjük!

Monoki Ákos
Nimfea Természetvédelmi Egyesület
Túrkeve
Erdőszél u. 1.
5420
Tel/fax: 0656361505
E-mail: akos@nimfea.hu

Túrkeve, 2005. december 12.